

**NÁVRH
STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU
ČESKÉ REPUBLIKY
ZA ROK 2012**

**B.
EKONOMICKÝ VÝVOJ A VEŘEJNÉ
ROZPOČTY**

Obsah

I. EKONOMICKÝ VÝVOJ	1
1. ZÁKLADNÍ TENDENCE MAKROEKONOMICKÉHO VÝVOJE.....	1
2. EKONOMICKÝ VÝKON.....	3
2.1 Poptávka.....	4
2.2 Nabídka.....	5
2.3 Důchody.....	6
3. CENOVÝ VÝVOJ	7
3.1. Spotřebitelské ceny.....	8
3.2. Ceny výrobců.....	9
4. TRH PRÁCE	10
4.1. Ekonomická aktivita.....	10
4.2. Zaměstnanost	11
4.3. Nezaměstnanost.....	11
4.4. Průměrné mzdy	12
5. PLATEBNÍ BILANCE.....	13
5.1. Běžný účet	14
5.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ.....	15
5.2. Kapitálový účet	16
5.3. Finanční účet.....	16
5.4. Měnové kurzy	17
5.5. Devizové rezervy.....	17
6. MĚNOVÝ VÝVOJ A FINANČNÍ TRH.....	17
6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry.....	17
6.1.1. Měnové agregáty (pasiva).....	17
6.1.2. Úvěry (aktiva)	17
6.2. Úrokové sazby.....	18
II. VEŘEJNÉ ROZPOČTY.....	20
1. PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	21
2. VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	22
3. SALDA VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	23
4. DLUH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ.....	25
5. SHRNUTÍ.....	26

I. Ekonomický vývoj

1. Základní tendence makroekonomického vývoje¹

Česká ekonomika po zpomalování tempa meziročního růstu HDP v průběhu roku 2011 sklouzla na počátku roku 2012 do recese a byla i nadále v záporné produkční mezeře.

Hrubý domácí produkt ve stálých cenách v roce 2012 meziročně klesl o 1,3 %. Z pohledu výdajů na HDP byla hlavním negativním faktorem domácí konečná spotřeba, jejíž meziroční pokles o 2,8 % byl realizován především snížením spotřeby domácností. Tvorba hrubého kapitálu meziročně klesla o 3,2 % při snížení tvorby hrubého fixního kapitálu o 1,7 %. Pokles výdajů vlády na konečnou spotřebu odpovídal fiskální konsolidační strategii. Meziroční snížení hrubých domácích výdajů reflektovalo očekávání domácích ekonomických subjektů na trhu produktů a práce v podmínkách ekonomické nejistoty. Příspěvek zahraničního obchodu k vývoji HDP byl kladný, ale jen částečně kompenzoval negativní vlivy ze strany domácí poptávky. Vývozy meziročně vzrostly o 3,8 % a dovozy o 1,9 %. Nižší dynamika dovozů souvisela zejména s poklesem spotřeby domácností.

Na bázi sezónně očištěných dat od 1. čtvrtletí klesala i hrubá přidaná hodnota, i když její snížení ve 4. čtvrtletí bylo již minimální (o 0,1 p.b.).

Ekonomická recese se ve vývoji na trhu práce v roce 2012 plně neprojevila. Ke zpoždění za cyklem se přidaly důvody institucionální i změna personální strategie podniků. Úbytek počtu zaměstnanců byl menší, než by odpovídalo pozici v cyklu, a byl více než kompenzován přírůstkem sebezaměstnaných. Růst nezaměstnanosti začal být výraznější až ve druhé polovině roku. Zvýšila se míra ekonomické aktivity. Změna preferencí se promítla do mezd, jejichž nominální růst byl v průměru nižší než inflace. K poklesu reálné průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře (trvajícím již od 3. čtvrtletí 2010) se v prvních třech čtvrtletích připojila i sféra podnikatelská, když nárůst ve 4. čtvrtletí zřejmě souvisel s daňovou optimalizací odměn vrcholových pracovníků.

Mírně zvýšená inflace v roce 2012 byla způsobena především administrativními opatřeními (zejména zvýšení snížené sazby DPH). Vzhledem k pozici ekonomiky v záporné produkční mezeře poptávkové tlaky na inflaci absentovaly a inflace měla nákladový charakter. Měnověpolitická inflace se pohybovala v rámci tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. Meziroční zvýšení cen výrobců bylo relativně mírné, nicméně hladina cen zemědělských výrobců citelně rostla.

Vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem salda běžného účtu (BÚ) k HDP, dosáhla v roce 2012 hodnoty -2,4 %. Meziroční zlepšení BÚ bylo dáno výhradně zvýšením přebytku obchodní bilance. Ostatní položky běžného účtu dosáhly ve srovnání s předchozím rokem horšího výsledku.

ČNB během roku 2012 reagovala na makroekonomickou situaci a absenci poptávkových inflačních tlaků snížením 2T repo sazby z 0,75 % až na 0,05 %. 3M sazba PRIBOR klesla ve stejném rozsahu až na 0,5 %. U tržních úrokových sazeb byl v souvislosti s tím zaznamenán jen mírný pokles. Úrokové sazby českých dluhopisů dosáhly historicky nízkých hodnot.

Vnější prostředí

Vývoj světové ekonomiky byl v roce 2012 značně nerovnoměrný. V USA došlo ke zrychlení oživení ekonomiky vlivem pokračující uvolněné politiky FEDu a zamezení fiskálním škrtům

---

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 12. března 2013.

a zvyšování daní. Čínská ekonomika zpomalila tempo růstu na dlouhodobě udržitelnější úroveň. Japonská ekonomika po předchozím poklesu opět rostla, naopak chřadnoucí ekonomika eurozóny pokračovala v recesi. Na evropských finančních trzích došlo ke zklidnění situace ohledně řešení dluhové krize působením záchranných mechanismů.

Hrubý domácí produkt v USA vzrostl v roce 2012 oproti předchozímu roku o 2,2 %. Na rozdíl od většiny evropských ekonomik přispívala k růstu HDP spotřebitelská poptávka domácností a investiční poptávka firem. Soukromá domácí poptávka plně nahradila pokles vládních výdajů spojených se snižováním vysokého deficitu vládních financí. Rizika v ekonomice zvyšovala dlouhotrvající nejistota ohledně skokového zvýšení daňové zátěže pro vyšší příjmové skupiny a plošného snižování vládních výdajů. Vývoj na trhu práce zaznamenal mírné zlepšení, kdy nezaměstnanost koncem roku klesla pod 8 %. Oživení ekonomiky však stále nebylo doprovázeno adekvátním snižováním míry nezaměstnanosti, což svědčilo o přetrvávající nejistotě firem ohledně budoucího vývoje.

Americký FED držel hlavní refinanční úrokové sazby na úrovni 0 – 0,25 % i v celém roce 2012. V září bankovní rada rozhodla o odstartování nového programu kvantitativního uvolňování (QE3), kdy se zavázala k pravidelnému měsíčnímu odkupu aktiv ve výši 40 mld. USD bez stanovení časového omezení. Po celý rok 2012 FED pokračoval v prodlužování průměrné doby splatnosti jím držovaných vládních obligací, čímž působil na snížení výnosnosti do splatnosti dlouhodobých dluhopisů. Míra inflace se v průběhu roku zpomalovala z lednových 3,3 % na prosincových 1,7 %.

Ekonomika eurozóny se v roce 2012 potýkala s poklesem domácí poptávky. Hrubý domácí produkt klesl za celý rok o 0,6 %. Spotřeba domácností se oproti předchozímu roku snížila v důsledku růstu míry úspor a pokračujícího procesu oddlužování v okrajových zemích eurozóny. Výdaje na konečnou spotřebu vlády v průběhu celého roku stagnovaly. Razantní propad zaznamenaly investiční výdaje firem, což svědčí o faktu, že rostoucí úspory nebyly proinvestovány ani za rekordně nízkých úrokových měr. Jediným pozitivním přispěvatelem k růstu tak zůstal export, jehož růst však meziročně zpomalil o téměř 4 p.b., a nedokázal tak vyrovnat propad domácí poptávky. V důsledku horšího hospodářského vývoje v eurozóně se postupně zvyšovala míra nezaměstnanosti, která v prosinci dosáhla historicky rekordní výše 11,8 %. V první polovině roku reagovalo euro v páru s americkým dolarem citelným oslabováním z lednových 1,29 na červencová minima 1,22 USD/EUR nárůstem averze k riziku v souvislosti s dluhovou krizí. Zavedením stabilizačních mechanismů se podařilo situaci výrazným způsobem uklidnit a kurz eura do konce roku posílil k blízkosti lednových hodnot.

Evropská centrální banka (ECB) přistoupila na základě vyhodnocení slabých proinflačních tlaků k červencovému snížení klíčové sazby o 0,25 p.b. na 0,75 %. Po celý rok prováděla ECB tříměsíční dodávací operace na posílení likvidity bankovního sektoru. Počátkem března navíc jednorázově uskutečnila tříletou repo operaci na dodání likvidity bankovnímu sektoru v hrubém objemu 529 mld. EUR. Tímto opatřením umožnila komerčním bankám prodloužit průměrnou splatnost pasiv a snížit dlouhodobé úrokové míry z klientských úvěrů. Podobně jako v USA docházelo i v eurozóně k postupnému zpomalování meziroční míry inflace z lednových 2,7 % na 2,0 % koncem roku.

Vývoj v jednotlivých zemích eurozóny zůstal i v roce 2012 značně nerovnoměrný. Jižní křídlo eurozóny trpí strmým propadem domácí poptávky, která souvisí s konsolidací vládních rozpočtů. V recesi zůstává Řecko, Portugalsko, Španělsko, Itálie a Slovinsko. Naopak pozitivně překvapila Velká Británie, která z recese vyvázla díky 1% mezičtvrtletnímu růstu ve 3. čtvrtletí 2012. Růst německé ekonomiky razantně zpomalil a Francie stagnovala. Slovensko a Polsko si i přes citelné zpomalení udržely relativně rychlý růst.

Hlavním motorem růstu německé ekonomiky byl export, i když jeho růst zpomalilo 4,1 p.b. na 3,7 %. Pozitivní příspěvek si uchovaly výdaje na konečnou spotřebu domácností i vlády. Naopak významný propad tvorby hrubého kapitálu ekonomiku zpomaloval. Míra nezaměstnanosti v průběhu roku nadále klesala na prosincových 5,3 %, novou nejnižší úroveň od sjednocení Německa. Trh práce si tak uchovává dostatečnou flexibilitu.

Slovenská ekonomika rostla výhradně díky exportu, který si zachoval silnou růstovou dynamiku. Stejně jako v Německu utrpěly investice firem do fixního kapitálu z důvodu nevyužitých kapacit. Výdaje na konečnou spotřebu zpomalily pokles díky výraznému zbrzdění konsolidace vládních financí. Nezaměstnanost se koncem roku vyšplhala až na vysokých 14,7 % (důvodem mohlo být i plánované zvýšení nákladů na propouštění zaměstnanců v podmínkách očekávaného zpomalování ekonomiky).

Zpomalení v Polsku zapříčinila stagnující domácí poptávka. Spotřební výdaje domácností razantně zpomalily. Investice firem se meziročně propadly. Růst tak byl poháněn především exportem. Nezaměstnanost během roku vzrostla z lednových 9,9 % na 10,4 % v prosinci.

Tabulka č. 1: Hrubý domácí produkt

Země		2010	2011	2012				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
USA	mzr. %	2,4	1,8	2,2	2,4	2,1	2,6	1,6
EU27	mzr. %	2,1	1,5	-0,3	0,1	-0,3	-0,4	-0,6
EA17	mzr. %	2,0	1,4	-0,6	-0,1	-0,5	-0,6	-0,9
Německo	mzr. %	4,2	3,0	0,7	1,2	1,0	0,9	0,4
Slovensko	mzr. %	4,4	3,2	2,0	2,7	2,3	1,9	1,2
Polsko	mzr. %	3,9	4,3	2,0	3,5	2,3	1,8	1,1
Francie	mzr. %	1,7	1,7	0,0	0,2	0,1	0,0	-0,3
Spojené království	mzr. %	1,8	0,9	0,2	0,3	-0,2	0,2	0,3
Rakousko	mzr. %	2,1	2,7	0,7	0,8	0,6	0,8	0,4
Itálie	mzr. %	1,8	0,4	-2,2	-1,3	-2,3	-2,4	-2,7

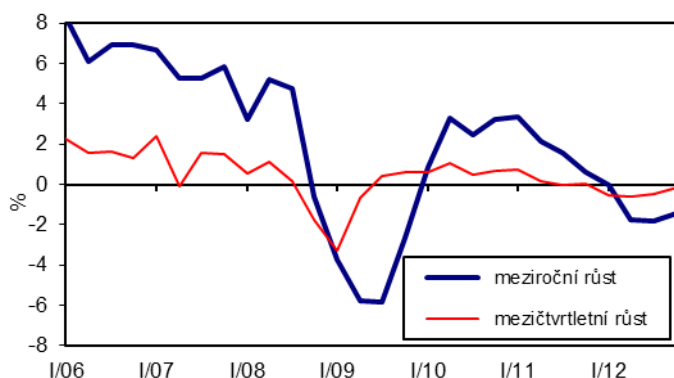
Zdroj: Eurostat, růst ve stálých cenách v %, sezónně očištěná data

Průměrná roční cena ropy dosáhla v roce 2012 historicky nejvyšší úrovně 112,0 USD/barel (nárůst o 0,9 %). Zatímco v 1. pololetí její cena značně kolísala, ve druhé polovině roku se stabilizovala. Cena ropy vzrostla v prvních měsících roku 2012 z lednových 111,0 USD na březnové roční maximum 124,9 USD za barel. Od dubna ceny ropy prudce klesaly na červencových 95,6 USD, aby se vzápětí vrátily zpět blízko lednových cen, poblíž kterých se ropa obchodovala až do konce roku. Ceny nahoru tlačila především přetrvávající nejistota ohledně vývoje na Blízkém východě a v neposlední řadě i růst nákladů na produkci ropy. Opačným směrem působilo cílování cen ropy kartelem OPEC s cílem podpory světové ekonomiky a zachování budoucí poptávky. Dalším faktorem poklesu ceny byl rozvoj nových způsobů těžby ropy.

2. Ekonomický výkon

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2012 reálně klesl o 1,3 %. Ekonomika se celý rok nacházela v recesi s tím, že mezičtvrtletní poklesy reálného HDP byly v 1. polovině roku ve srovnání s druhou relativně vyšší.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt

Pramen: ČSÚ, stálé ceny

Vývoj HDP byl v roce 2012 negativně ovlivněn všemi složkami hrubých domácích výdajů: souhrnně tedy jak výdaji na konečnou spotřebu tak tvorbou hrubého kapitálu. Naopak vyšší růst reálného vývozu před dovozem pokles HDP tlumil. Ekonomika byla zasažena v zásadě neměnným souborem negativních vnitřních a vnějších vlivů.

Vývoj externího prostředí české ekonomiky nebyl příznivý. Ekonomika eurozóny byla celý rok 2012 v recesi, agregát EU27 de facto rovněž, byť ve 3. čtvrtletí vykázal nepatrný mezičtvrtletní růst HDP.

Z domácích vlivů, které však také byly ovlivněny vývojem externího prostředí, je na místě uvést přetrvávající negativní očekávání, která se odrážela jak ve slabé spotřebě domácností, tak v investicích. Domníváme se, že by však bylo chybou tato pesimistická očekávání domácností a firem hodnotit jako a priori iracionální, zcela jistě korespondovala s aktuálním vývojem na trhu práce a rovněž se slabou domácí poptávkou po konečné produkci.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2012 klesla o 1,2 %. Její pokles byl brzděn růstem HPH v průmyslu (HPH pouze ve zpracovatelském průmyslu však mírně klesla) a v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech. Naopak především odvětví stavebnictví, peněžnictví a pojišťovnictví a zemědělství, lesnictví a rybářství nejvýznamněji přispěla k poklesu HPH.

Nominální HDP v roce 2012 vzrostl o 0,1 %, přičemž úhrnná cenová hladina měřená deflátorem HDP vzrostla o 1,4 %. K meziročnímu zvýšení deflátoru HDP v daném období přispěl především růst deflátoru spotřeby domácností. Opačně působilo zhoršení směnných relací, když růst cen vývozu byl nižší než růst cen dovozu.

Ukazatel reálného hrubého domácího důchodu (RHDD) vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce, a tedy ve srovnání s HDP zohledňuje efekt změny směnných relací. Vzhledem k tomu, že se směnné relace v roce 2012 zhoršily, byl pokles RHDD o 1,7 % ve srovnání s HDP relativně vyšší.

2.1. Poptávka

Hrubé domácí výdaje přispěly k poklesu HDP 2,8 p.b. Za negativním příspěvkem hrubých domácích výdajů k růstu HDP v roce 2012 stály jak meziroční pokles výdajů na konečnou spotřebu o 2,8 %, tak pokles tvorby hrubého kapitálu o 3,2 %.

Z hlediska struktury byly výdaje na konečnou spotřebu negativně ovlivněny především snížením spotřeby domácností, které samy o sobě v roce 2012 přispěly k meziročnímu poklesu HDP 1,8 p.b. V rámci spotřeby domácností klesly výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby, předměty krátkodobé spotřeby a služby. Mírný růst si zachovaly výdaje na

předměty střednědobé spotřeby. Vývoj výdajů na předměty dlouhodobé spotřeby částečně souvisel s nízkou investiční aktivitou do obydlí, dále se zde nacházejí statky, jejichž odklad spotřeby přináší domácnostem v současnosti relativně vysokou úsporu, což je dáno vyššími cenami celé řady druhů těchto statků. Současně je tento typ spotřeby často vázán na spotřebitelské úvěry, kdy nižší ochota zadlužit se a současně nižší ochota bank domácnostem půjčovat rovněž hrály svou roli. Pokles výdajů na předměty krátkodobé spotřeby lze chápat jako signál relativně silného důchodového omezení domácností, neboť v této skupině se nachází celá řada statků běžně označovaná jako „nezbytné“.

Spotřeba vlády, jejíž vývoj kvalitativně korespondoval s přijatými plány fiskální konsolidace s cílem stabilizace veřejných financí ČR, přispěla k poklesu HDP 0,2 p.b. Vlivy fiskální konsolidace je třeba chápat v širším kontextu. Mimo vládní spotřeby se negativně promítla do vývoje reálného disponibilního důchodu domácností, a tedy jejich spotřeby. Rovněž je nutné uvažovat dopady na investice z důvodu snižování výdajů na údržbu a rozvoj infrastruktury.

Tvorba hrubého kapitálu přispěla k meziročnímu poklesu HDP 0,8 p.b. Negativní efekt byl z hlediska její struktury rovnoměrně rozložen mezi tvorbu hrubého fixního kapitálu a změnu zásob a cenností. S ohledem na průběh hospodářského cyklu je vývoj změny zásob kvalitativně smysluplný, nicméně kvantitativní hodnocení je s ohledem na odhad této položky ze strany ČSÚ velmi obtížný. V rámci tvorby hrubého fixního kapitálu došlo k poklesu investic do ostatních budov a staveb, do obydlí a do dopravních prostředků. Zde se projevila jak vyšší míra ekonomické nejistoty tak rovněž opatření v souvislosti s fiskální konsolidací.

Tabulka č. 2: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2010	2011	2012				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3800	3841	3843	908	967	966	1002
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	1,1	1,1	0,1	1,9	0,0	-0,7	-0,8
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	2,5	1,9	-1,3	-0,1	-1,8	-1,8	-1,4
Konečná spotřeba domácností	<i>mzr. %</i>	0,9	-0,3	-2,8	-2,5	-3,2	-2,9	-2,6
vlády	<i>mzr. %</i>	1,0	0,7	-3,6	-2,5	-3,7	-4,0	-4,0
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	0,5	-2,5	-1,0	-2,2	-2,0	-0,4	0,5
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	-0,3	3,3	-0,1	-4,1	-0,1	1,3	2,7
fixního	<i>mzr. %</i>	5,8	0,3	-3,2	-2,1	-0,5	-9,7	0,2
fixního	<i>mzr. %</i>	1,0	-0,7	-1,7	1,5	-0,1	-3,4	-4,1
Vývoz	<i>mzr. %</i>	15,5	9,4	3,8	7,4	2,4	3,6	2,2
Dovoz	<i>mzr. %</i>	15,8	6,7	1,9	4,8	1,7	-0,6	1,7

Pramen: ČSÚ

Čistý vývoz přispěl k růstu HDP 1,5 p.b. Meziroční růsty reálného vývozu a dovozu však v roce 2012 dosáhly významně nižších hodnot než v roce 2011, což bylo důsledkem zhoršeného vývoje vnějšího prostředí. Podobně jako v roce 2011 lze rovněž pozorovat relativně vyšší růst vývozu nad dovozem, což bylo dáno významně slabší domácí poptávkou.

2.2. Nabídka

Vlivem horší kondice vnějšího okolí HPH ve zpracovatelském průmyslu v roce 2012 klesla o 0,4 %. Jako celek však průmysl nepatrně tlumil pokles HPH kladným příspěvkem ve výši 0,1 p.b. Jasně negativní vývoj bylo možné pozorovat u stavebnictví, což bylo provázáno s nízkou úrovní investic do obydlí a ostatních budov a staveb. Rovněž negativní příspěvek lze pozorovat u odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství a již zmíněného peněžnictví a pojišťovnictví, což jsou jasně procyklická odvětví, která jsou silně závislá na spotřebě domácností. Relativně silný pokles HPH v zemědělství, lesnictví a rybnictví o 13,6 %, je z velké části vysvětlitelný nepříznivým vývojem počasí pro rostlinnou produkci.

Tabulka č. 3: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2010	2011	2012				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3429	3462	3446	820	870	864	892
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	1,1	1,0	-0,5	1,8	-0,3	-1,4	-1,8
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	3,1	1,9	-1,2	0,4	-1,4	-1,9	-1,6
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	12,7	8,1	-0,4	4,6	-1,3	-1,8	-2,7
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	4,2	1,6	-1,5	0,4	-1,7	-2,4	-2,4
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	15,1	4,8	0,0	5,8	-0,4	-1,8	-3,1
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	3,6	2,7	1,8	3,9	2,1	0,3	1,2
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	-0,6	1,1	3,4	3,4	3,9	2,7	3,7
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-9,8	-1,3	3,3	0,9	4,2	3,4	4,6

Pramen: ČSÚ, *propočet MF*

Vysvětlivky:

1) *Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby)*

2) *Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)*

3) *Poměr nominální průměrné náhrady a produktivity práce*

V roce 2012 vzrostla zaměstnanost o 0,4 %, což při uvedeném poklesu HPH o 1,2 % znamená, že produktivita práce v celé ekonomice klesla o 1,5 %. Z pohledu tržních odvětví byl nejvyšší nárůst zaměstnanosti zaznamenán v odvětvích činností v oblasti nemovitostí a peněžnictví a pojišťovnictví. Z pohledu významných tržních odvětví došlo k růstu produktivity pouze v průmyslu. Naopak silně klesla produktivita v peněžnictví a pojišťovnictví, ve stavebnictví či v činnostech v oblasti nemovitostí.

Jednotkové náklady práce v roce 2012 meziročně vzrostly o 3,4 %. Z pohledu tržních odvětví byl jejich růst tažen především odvětvími peněžnictví a pojišťovnictví, informační a komunikační činnosti a stavebnictví. S výjimkou odvětví profesních, vědeckých, technických a administrativních činností však vzrostly ve všech odvětvích. Růst jednotkových nákladů práce zcela jasně převýšil deflátor HPH, který vzrostl o 0,7 %. To by mohlo poukazovat na riziko ohrožení mezinárodní cenové konkurenceschopnosti. Nicméně při bližším pohledu na strukturu vývoje produktivity a vývoje reálné průměrné náhrady (nominální průměrná náhrada po zohlednění deflátoru HPH) je zřejmé, že celkový vývoj je z hlediska tržních odvětví způsoben zaostáváním produktivity práce za reálnými náhradami především v odvětvích služeb (hlavně peněžnictví a pojišťovnictví a informační a komunikační činnosti), která nejsou primárně proexportně orientovaná.

Deflátor spotřeby domácností v roce 2012 vrostl o 2,3 %, což naopak převyšuje dynamiku jednotkových nákladů práce. Jinak řečeno z tohoto pohledu průměrná reálná náhrada (nominální průměrná náhrada po zohlednění deflátoru spotřeby domácností) meziročně klesla. Zatímco z pohledu firem tak náklady na výrobní faktor práce v průměru reálně vzrostly, z pohledu domácností jakožto příjemců průměrné náhrady jejich kupní síla naopak poklesla.

2.3. Důchody

Růst nominálního HDP v roce 2012 o 0,1 % byl doprovázen růstem náhrad zaměstnancům o 1,8 % a poklesem hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu o 2,4 %.

Z hlediska podílů obou typů důchodů na HDP došlo v roce 2012 k mírnému růstu podílu náhrad zaměstnancům na HDP na 43,1 % a k poklesu podílu hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP na 47,5 % (viz graf č. 2). Podíl čistých daní na HDP mírně vzrostl na 9,4 %.

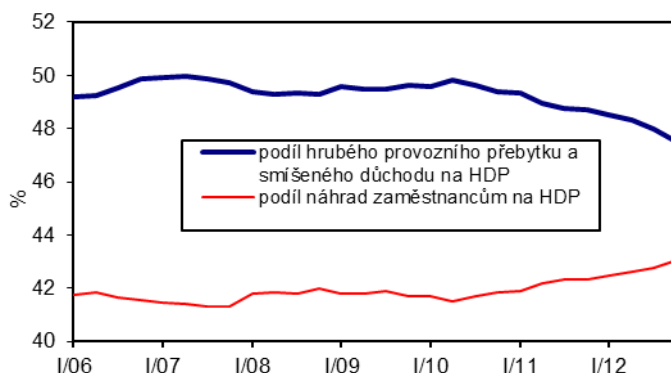
Tabulka č. 4: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

		2010	2011	2012				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	mln. Kč	3800	3841	3843	908	967	966	1002
Čisté daně	podíl %	8,8	9,0	9,4	8,8	9,6	10,6	8,7
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	podíl %	49,4	48,7	47,5	47,3	48,1	47,4	47,2
Náhrady zaměstnancům	podíl %	41,8	42,3	43,1	43,9	42,3	42,0	44,1
zemědělství, lesnictví a rybářství	podíl %	0,9	0,9	0,9	0,8	0,9	1,0	1,0
průmysl	podíl %	12,2	12,9	13,3	13,5	13,2	12,8	13,5
z toho zpracovatelský průmysl	podíl %	10,8	11,3	11,6	11,9	11,6	11,3	11,7
stavebnictví	podíl %	2,7	2,6	2,5	2,3	2,4	2,6	2,6
obchod, ubytování, doprava a pohostinství	podíl %	8,6	8,8	8,7	8,9	8,6	8,6	8,9
informační a komunikační činnosti	podíl %	1,9	1,9	2,0	2,1	1,9	2,0	2,0
peněžnictví a pojišťovnictví	podíl %	1,4	1,4	1,6	1,7	1,5	1,4	1,7
činnost v oblasti nemovitostí	podíl %	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	podíl %	3,1	3,1	3,2	3,2	3,1	3,1	3,3
veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	podíl %	9,5	9,4	9,6	9,9	9,3	9,3	9,7
ostatní činnosti	podíl %	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Mírný nárůst podílu náhrad zaměstnancům na HDP v roce 2012 pravděpodobně souvisí s vyšší mírou spotřebitelské inflace v daném období ve srovnání s rokem 2011. Jak již vyplynulo z předchozí podkapitoly, nárůst náhrad zaměstnancům však vyšší míru inflace v průměru nepokryl.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP

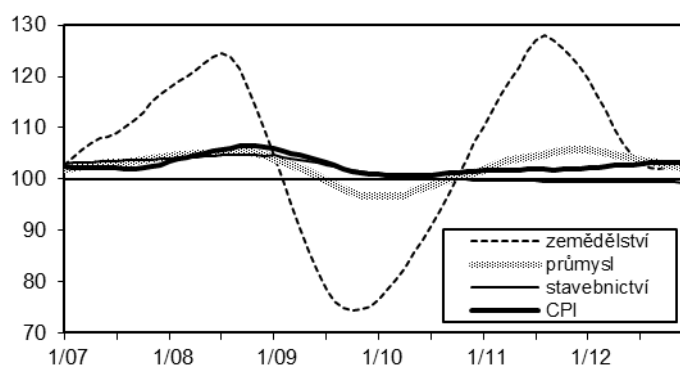
Pramen: ČSÚ, propočet MF, klouzavé úhrny

3. Cenový vývoj

Rok 2012 se vyznačoval mírně zvýšeným růstem spotřebitelských cen, což bylo způsobeno vlivem administrativních opatření (zejména zvýšení snížené sazby DPH). Průměrná míra inflace činila 3,3 %. Zvýšení cen v průběhu roku o 2,4 % bylo téměř výhradně dáno administrativními opatřeními a z hlediska oddílů spotřebního koše se na něm nejvíce podílel oddíl bydlení. Inflaci v roce 2012 lze hodnotit jako nákladovou.

Ve skupině produkčních cen se v roce 2012 ve srovnání s rokem 2011 nejvíce zvýšily ceny zemědělských výrobců, a to o 3,8 %, jejich hladina citelně rostla. Růst cen průmyslových výrobců byl jen mírný a činil 2,1 %. Slabý pokles byl zaznamenán u cen tržních služeb a cen stavebních prací.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců

3.1. Spotřebitelské ceny

Inflaci počítanou ze spotřebitelských cen lze v roce 2012 hodnotit jako mírně zvýšenou, což bylo způsobeno vlivem administrativních opatření². Poměrně silné meziroční růsty byly zaznamenány zejména v 1. čtvrtletí, zpomalení meziroční dynamiky cen zejména ve 4. čtvrtletí však vedlo k prosincové hodnotě 2,4 % (stejně jako v roce 2011) při příspěvku administrativních opatření 2,2 p.b., ze kterého 1,2 p.b. připadalo na vliv změn nepřímých daní (od 1. ledna 2012 došlo ke zvýšení snížené sazby DPH z 10 % na 14 % a ke zvýšení spotřebních daní z tabákových výrobků).

Tabulka č. 5: Index spotřebitelských cen

Oddíl č.	váha v koši %	prosinec 2011		prosinec 2012		
		sopr=100	příspěvek k růstu	sopr=100	příspěvek k růstu	
		%	p.b.	%	p.b.	
Úhrn	1000,0	102,4	2,4	102,4	2,4	
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	149,8	105,3	0,9	105,2	0,8
2	Alkoholické nápoje, tabák	96,0	102,2	0,2	103,8	0,4
3	Odívání a obuv	35,9	97,5	-0,1	97,2	-0,1
4	Bydlení, voda, energie, paliva	280,4	103,9	1,0	103,6	1,0
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	58,0	98,4	-0,1	99,4	0,0
6	Zdraví	23,1	106,2	0,2	106,8	0,2
7	Doprava	105,0	102,9	0,3	100,2	0,0
8	Pošty a telekomunikace	36,1	98,9	0,0	94,4	-0,2
9	Rekreace a kultura	90,4	99,0	-0,1	99,8	0,0
10	Vzdělávání	7,8	102,1	0,0	101,7	0,0
11	Stravování a ubytování	48,6	102,1	0,1	103,5	0,2
12	Ostatní zboží a služby	69,0	100,5	0,0	102,0	0,1

Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2010

Průměrný roční příspěvek administrativních opatření dosáhl 2,5 p.b. (o 1,7 p.b. více než v roce 2011), příspěvek tržního růstu cen se udržel v celém roce kladný. Měnověpolitická

² Změny maximálních cen, věcně usměrňovaných cen a ostatní necenová opatření (změna nepřímých daní).

inflace³ se v průběhu celého roku pohybovala v rámci tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. Inflace si obdobně jako v roce 2011 i v roce 2012 vzhledem ke slabé domácí poptávce a pozici české ekonomiky v záporné produkční mezeře udržela nákladový charakter.

Cena ropy Brent vyjádřená v USD vykázala v roce 2012 jen velmi slabý trend k poklesu a setrvala na vysokých úrovních. Též korunová cena ropy Brent si udržela vysoké úrovně a v březnu dokonce dosáhla svého historického maxima, což se promítlo v cenách pohonných hmot. Jejich rekordně vysoké ceny byly zaznamenány v září, kdy cena Naturalu 95 činila 38,23 Kč/l a cena motorové nafty 37,20 Kč/l. Průměrné meziroční zdražení činilo 6,1 % v případě Naturalu 95 a 6,5 % v případě motorové nafty.

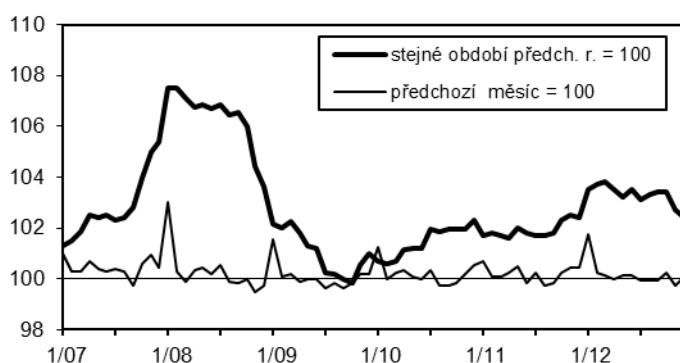
Dvěma největšími přispěvateli k meziročnímu růstu cen v prosinci 2012 byly, stejně jako o rok dříve, oddíly bydlení, jehož příspěvek byl téměř výhradně dán příspěvkem regulovaných cen, a potraviny a nealkoholické nápoje, kde došlo na počátku roku 2012 ke zvýšení snížené sazby DPH. Podstatnějším byl ještě příspěvek oddílu alkoholické nápoje a tabák, ve kterém se projevily dopady zvýšení spotřební daně na cigarety. Na pokles cenové hladiny působily především ceny v oddíle pošty a telekomunikace a podobně jako v minulých letech ceny v oddíle odívání a obuv (podrobněji viz tabulka č. 5: Index spotřebitelských cen).

Průměrný meziroční růst cen v roce 2012 činil v případě zboží 3,6 % (o 1,2 p.b. více než v roce 2011), v případě služeb 2,9 % (o 1,8 p.b. více než v roce 2011).

Klouzavá roční míra inflace se v průběhu roku 2012 setrvala zvyšovala z minima 2,1 % v lednu až na 3,3 % v říjnu a na této hodnotě se udržela do konce roku. Prosincová hodnota 3,3 % byla oproti roku 2011 vyšší o 1,4 p.b.

Také průměrná míra inflace měřená na bázi HICP v ČR od ledna až do října rostla. V prosinci činila 3,5 % (o 1,4 p.b. více než v roce 2011) a mezi zeměmi EU byla 5. nejvyšší. Za celou EU se průměrná míra inflace v jednotlivých měsících roku 2012 pohybovala v poměrně úzkém rozpětí od 3,1 % na počátku roku do 2,6 % v prosinci, což bylo o 0,5 p.b. méně než v roce 2011.

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

Pramen: ČSÚ

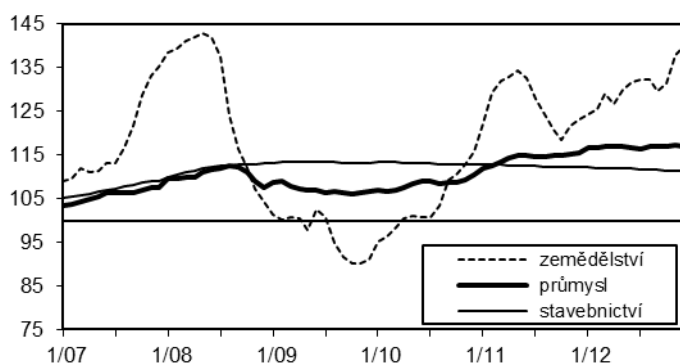
3.2. Ceny výrobců⁴

Meziroční růst cen průmyslových výrobců v 1. pololetí roku 2012 výrazně zpomaloval, v průměru za celý rok 2012 byly proti roku 2011 ceny průmyslových výrobců vyšší o 2,1 %. Nejvíce se zvýšily ceny koksů a rafinovaných ropných produktů.

³ Bez primárních dopadů změn nepřímých daní.

⁴ Vychází z revidovaných údajů zveřejněných 22.2.2013.

Graf č. 5: Ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, bazické indexy, průměr roku 2005=100

Ceny stavebních prací se v roce 2012 podobně jako v předchozích dvou letech mírně snížily. V průměru za celý rok zaznamenaly pokles o 0,7 %. Obdobné snížení vykázaly i ceny tržních služeb (pokles o 0,6 %). Dynamika cenového vývoje v zemědělství se svou kolísavostí i nadále značně odlišovala od ostatních cenových okruhů produkční sféry. Hladina cen zemědělských výrobců vykazovala v roce 2012 rostoucí trend, a v závěru roku se přiblížila historickému maximu z května 2008. Ceny zemědělských výrobců byly v průměru v roce 2012 v porovnání s rokem 2011 vyšší o 3,8 %, z toho ceny živočišných výrobků o 5,4 % a ceny rostlinných výrobků o 2,7 %.

4. Trh práce

Recese se do vývoje na trhu práce v roce 2012 nepromítla ve všech důsledcích. Nezaměstnanost podle výběrových šetření pracovních sil (dále VŠPS) sice meziročně vzrostla, ale umírněně, a zvýšila se i zaměstnanost. K nepřehlédnutelnému nárůstu míry ekonomické aktivity ve věku 15-64 let však přispěl i demografický vývoj. Zhoršení celkové ekonomické situace spolu se snahou udržet kmenové zaměstnance vedlo k reálnému poklesu průměrné mzdy. Jednotkové náklady práce se zvýšily vlivem zhoršení produktivity práce.

Tabulka č. 6: Základní ukazatele trhu práce

		2010	2011	2012				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Zaměstnanost VŠPS ¹⁾	<i>mzr. %</i>	-1,0	-0,3	0,4	0,1	0,2	0,5	0,6
zaměstnanci VŠPS	<i>mzr. %</i>	-1,0	0,0	-0,1	-0,6	-0,6	0,3	0,6
Míra nezaměstnanosti (15-64 let)	%	7,4	6,8	7,0	7,2	6,8	7,0	7,2
Míra zaměstnanosti (15-64 let)	%	65,0	65,7	66,5	65,6	66,5	67,1	67,0
Míra ekonomické aktivity (15-64 let)	%	70,2	70,5	71,6	70,7	71,3	72,1	72,3
Průměrná mzda evidenční ²⁾	<i>mzr. %</i>	2,2	2,4	2,7	3,4	2,3	1,5	3,7

Pramen: ČSÚ, MPSV

Vysvětlivky: 1) Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu.

Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů.

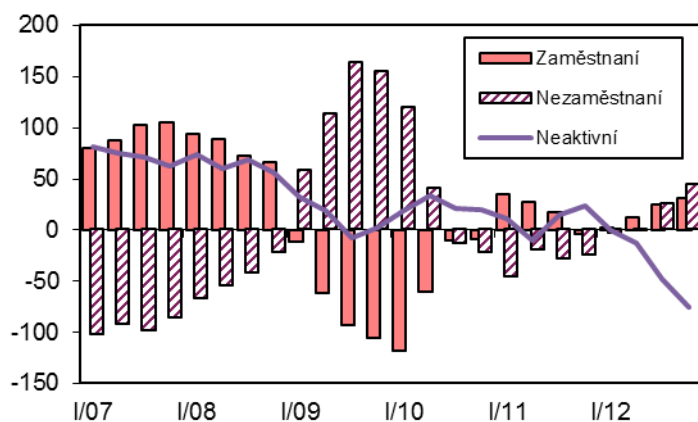
2) Zaměstnanci (přepočtené osoby) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků.

4.1. Ekonomická aktivita

Nárůst ekonomické aktivity odrážel změnu chování subjektů na trhu práce v období recese. V nepříznivém období se prioritou domácností stalo zajištění jakýchkoliv dodatečných prostředků pro posílení jejich rozpočtů. K nárůstu pracovní síly přispělo i vyšší zapojení dříve ekonomicky neaktivních osob, jejichž počet klesl na 3708 tisíc (meziročně o 34 tisíce).

Úbytek počtu žáků a studentů činil v zásadě v souladu s demografií 4,4 %. Nižší meziroční nárůst počtu důchodců (o 0,7 %) byl důsledkem jak jejich častějšího pracovního zapojení, tak vysokého nárůstu předčasných důchodů v roce 2011.

Graf č. 6: Ekonomická aktivita

Pramen: ČSÚ, VŠPS, meziroční přírůstky/úbytky v tis. osob

Míra ekonomické aktivity (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných v populaci daného věku) vzrostla v rozmezí 15-64 let v průměru o 1,1 p.b. na 71,6 %. Při pohledu na celkovou pracovní sílu, tedy u všech osob nad 15 let, došlo k nárůstu výrazně nižšímu, činil 0,3 p.b. a roční průměrná hodnota stoupla na 58,6 %.

K nárůstu míry ekonomické aktivity v kategorii 15-64 let však nedošlo jen díky přírůstku pracovní síly. Významným faktorem byl postupný úbytek populace v tomto věkovém rozmezí. Přes hranici 65 let přecházejí početně silné poválečné ročníky a vstupují nejslabší populační ročníky konce devadesátých let.

4.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost podle VŠPS vzrostla meziročně v průměru o 18 tisíc osob na 4890 tisíc pracujících (v jediném nebo hlavním zaměstnání). Růst celkové zaměstnanosti byl dán zvýšením počtu podnikatelů (o 2,4 %). V zásadě se však jednalo pouze o další přírůstek podnikatelů bez zaměstnanců a lze předpokládat, že přes kontroly využívání „švarcsystému“ byla nadále hlavním důvodem jejich nárůstu daňová optimalizace podniků.

Firmy oproti předchozí recesi, po jejímž odeznění ne vždy získávaly zpět propuštěné kvalifikované pracovníky, redukovaly stavy méně, než by odpovídalo ekonomické situaci a v rámci možností upravovaly pracovní dobu a mzdy, takže v meziročním srovnání počet zaměstnanců klesl v průměru podle VŠPS pouze o 0,1 % (u podnikových statistik o 0,9 %). Tento kompromis byl umožněn rovněž změnou priorit u zaměstnanců - v období recese převážně preferovali udržení zaměstnání před tlakem na zvyšování mezd.

V členění podle základních sektorů národního hospodářství působil meziroční růst zaměstnanosti převážně sektor terciární (růst v početně málo rozsáhlém sektoru primárním byl významně menší), v sekundárním sektoru počet pracovníků meziročně klesl. I tento vývoj je patrně důsledkem přesunu „zaměstnanců“ produkční sféry do „služeb“ popisovaného výše.

Míra zaměstnanosti ve věku 15-64 let meziročně vzrostla o 0,8 p.b. na 66,5 %, u osob nad 15 let meziroční růst o 0,1 p.b. vedl k průměru 54,5 %.

4.3. Nezaměstnanost

Počet osob bez zaměstnání, ale schopných okamžitě pracovat vzrostl podle VŠPS o 16 tisíc na 367 tisíc. V začátku roku 2012 ještě nezaměstnanost klesala, nicméně sezónně očištěná

data postupně naznačovala růst, který se materializoval ve 2. pololetí. K jeho zvýraznění a zhoršení i dalších ukazatelů došlo koncem roku. Recesi (i ekonomické teorii) ne zcela odpovídající vývoj nezaměstnanosti byl vedle změny chování na straně nabídky i poptávky (viz kapitola Zaměstnanost) dán rovněž změnami legislativními a institucionálními. U registrované nezaměstnanosti zpočátku spolupůsobily méně výhodné podmínky pro poskytování benefitů, zvýšení nároků na aktivitu uchazeče i rozšíření pracovní agendy úřadů práce. Průměrný počet nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce v meziročním srovnání klesl (o 2 tisíce) na 504 tisíce, meziroční přírůstek 37 tisíc při srovnání počtu uchazečů v prosinci však rovněž vypovídá o výrazné změně trendu.

Na 1 volné místo připadalo v průměru za rok 12,6 uchazeče. Ve struktuře nabízených míst výrazněji než v předchozím roce převažovala nekvalifikovaná a viditelně klesaly počty umístěných i vyřazených uchazečů. Umísťování bylo obtížnější i v důsledku zrušení povinnosti podniků hlásit všechna volná místa.

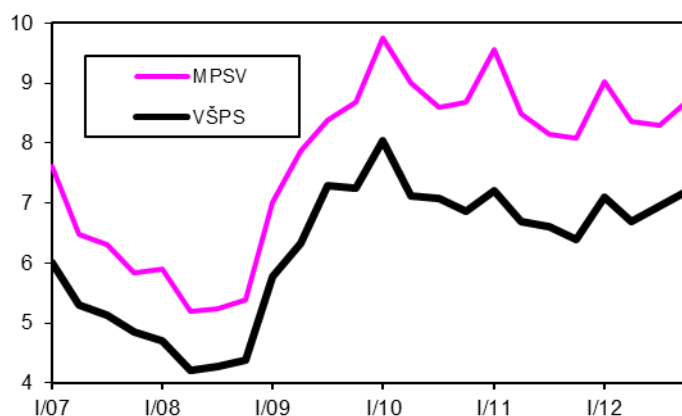
Obtížnou situaci při hledání zaměstnání dokládá rovněž nárůst počtu i podílu dlouhodobě nezaměstnaných, jejichž podíl u VŠPS vzrostl ve 4. čtvrtletí na 42,7 %.

Příspěvek v nezaměstnanosti pobíralo po zpřísnění podmínek v průměru 23,6 % registrovaných uchazečů o zaměstnání, což je o 2,5 p.b. méně než v předchozím roce.

Průměrná **míra nezaměstnanosti** podle VŠPS byla jen mírně vyšší než v roce 2011 a ve srovnání s průměrem EU27 byla nižší o cca 3 p.b.

Následující graf dokládá, že i když úroveň míry nezaměstnanosti podle obou používaných zjišťování byla vzhledem k definici rozdílná, tendence jejich vývoje v průběhu roku jsou obdobné. Nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti byla ke konci roku v okresech Most a Jeseník (15,8 a 15,6 %), nejnižší vykázala Praha-východ (3,5 %).

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti

Pramen: ČSÚ, MPSV, v %, průměr čtvrtletí

4.4. Průměrné mzdy

Relativně nízký úbytek počtu zaměstnanců a růst nezaměstnanosti (nižší než by odpovídalo pozici v cyklu) byl podle předběžných výsledků umožněn poklesem reálné průměrné mzdy, který se již projevil i v podnikatelské sféře. Atypický nárůst ve 4. čtvrtletí je vysvětlený níže.

Tabulka č. 7: Průměrná mzda

			2010	2011	2012				
					rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Průměrná mzda nominálně	celkem	mzr. %	2,2	2,4	2,7	3,4	2,3	1,5	3,7
	podnikatelská sféra	mzr. %	2,7	2,9	2,8	3,4	2,3	1,3	4,2
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	0,2	0,1	2,2	3,4	2,3	2,3	1,3
Průměrná mzda reálně (CPI)	celkem	mzr. %	0,7	0,5	-0,6	-0,3	-1,1	-1,7	0,9
	podnikatelská sféra	mzr. %	1,2	1,0	-0,5	-0,3	-1,1	-1,9	1,4
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	-1,3	-1,8	-1,1	-0,3	-1,1	-1,0	-1,5

Pramen: ČSÚ, Podniková evidence, přepočtené počty, včetně dopočtu malých podniků

Průměrná hrubá nominální mzda v ČR dosáhla v roce 2012 podle předběžných údajů 25 101 Kč (při poklesu evidenčního počtu zaměstnanců o 0,9 %), v podnikatelské sféře činila 25 119 Kč, ve sféře nepodnikatelské 25 018 Kč.

Výrazné vybočení z dosavadního trendu v podnikatelské sféře ve 4. čtvrtletí však nebylo dáno zlepšením ekonomické situace podniků, ale převážně daňovou optimalizací. Nejvýše ohodnoceným pracovníkům v odvětvích „Peněžnictví a pojišťovnictví“ a „Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu“ byly vyplaceny mimořádné roční odměny v prosinci, ještě před změnou daňových předpisů, tedy v období s nižšími sazbami pro odvod zdravotního a sociálního pojištění (obvyklým termínem pro jejich stanovení a výplatu je začátek následujícího roku, v návaznosti na výsledky hospodaření).

O nezanedbatelném vlivu zvýšení nejvyšších mezd svědčí i pomalejší nárůst mediánové mzdy proti zvýšení průměrné mzdy o cca 1 p.b. (podle ISPV činil tento rozdíl 1,8 p.b.).

Nejvyšší průměrná měsíční mzda za rok 2012 byla v sekci peněžnictví a pojišťovnictví (51 453 Kč, růst o 8,7 %, přičemž ve 4. čtvrtletí činil meziroční nárůst 24,1 %), nejnižší v ubytování a stravování (13 562 Kč, pokles o 0,3 %). Nadprůměrný růst vykázal i zpracovatelský průmysl (3,4 %).

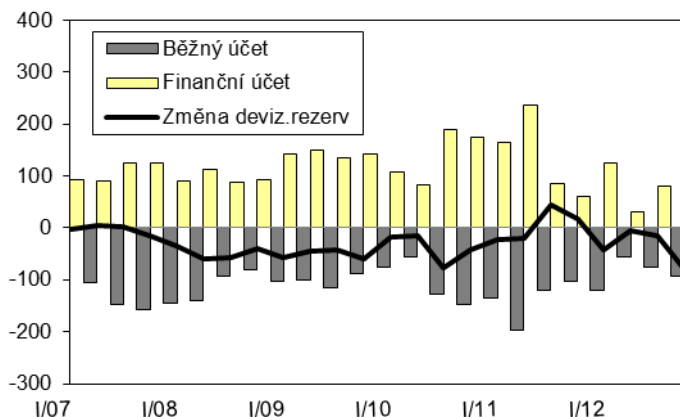
K pomalému nárůstu v nepodnikatelské sféře přispívala nadále nejvýrazněji svým úsporným programem veřejná správa a obrana, kde při poklesu evidenčního počtu o 2,4 % vzrostla nominální mzda pouze o 1,6 %. Úsporná opatření ve státem spravované sféře se vedle reálného poklesu mezd pracovníků (nepřetržitě již od 3. čtvrtletí 2010) promítají i do deformace ceny kvalifikované práce, neboť v této sféře je zaměstnán vysoký podíl osob s VŠ vzděláním.

Agregátně stanovená průměrná mzda, s jejíž jen mírně upravenou variantou je svázána valorizace starobních důchodů, je velmi obtížně použitelná k odvozování možností spotřeby domácností a úspor. Přibližně 2/3 zaměstnanců nedosahují úrovně takto stanovené průměrné mzdy a jejich spotřeba je omezoována a minulé úspory jsou spíše spotřebovávány

5. Platební bilance

Běžný účet platební bilance (BÚ) skončil v roce 2012 schodkem ve výši 94 mld. Kč. Deficit vznikl na bilanci výnosů především odlivem dividend z přímých zahraničních investic (PZI) a na bilanci běžných převodů. Výkonová bilance, tj. obchod se zbožím a službami skončila v aktivu. Na kapitálovém účtu vznikl přebytek ve výši 52 mld. Kč, finanční účet byl přebytkový v rozsahu 122 mld. Kč.

Graf č. 8: Platební bilance

Pramen: ČNB, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

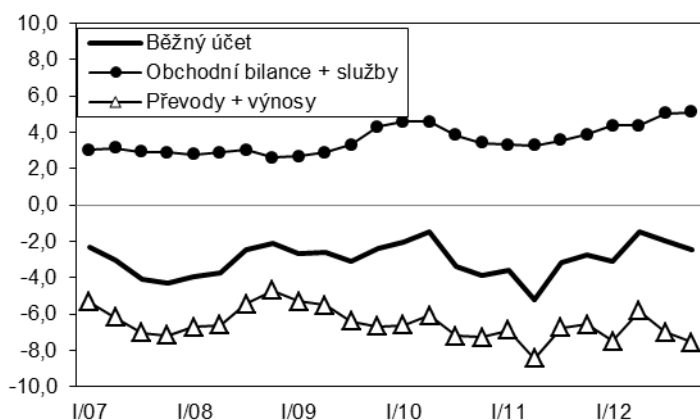
5.1. Běžný účet

Meziroční zlepšení schodku běžného účtu (o 10 mld. Kč) bylo dáno výhradně zvýšením přebytku obchodní bilance. Přebytek bilance služeb se snížil, vyšší byl schodek bilance výnosů a bilance běžných převodů přešla z aktiva do pasiva. Vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem deficitu BÚ k HDP, se zlepšila ve srovnání s předchozím rokem z $-2,7\%$ na $-2,4\%$. Schodek běžného účtu v tomto rozsahu nezakládá rizika pro makroekonomické nerovnováhy. Poměr výkonové bilance (zahraniční obchod se zbožím a službami) k HDP byl lepší o 1,2 p.b. a dosáhl 5,1 %.

Přebytek obchodní bilance⁵ dosáhl 146 mld. Kč, což znamenalo meziroční zlepšení o 55 mld. Kč. Výsledek byl dosažen při růstu celkového obratu zahraničního obchodu se zbožím, když vývoz se zvyšoval rychleji než dovoz.

Bilance služeb skončila přebytkem 50 mld. Kč, tj. o 9 mld. Kč meziročně méně. Pokračoval trend z předchozích období, kdy celkové výdaje na služby rostly rychleji než celkové příjmy a přebytek bilance služeb se snižoval. Vývoz i dovoz služeb se zvýšil ve všech položkách. Pouze u dopravních služeb rostly rychleji příjmy než výdaje, výdaje na cestovní ruch i tzv. ostatní služby převýšily příjmy. Celkovou bilanci nejvíc ovlivnil právě rychlý růst nákupu ostatních služeb. Šlo zejména o obchodní operace se zbožím, služby pro podniky se zahraniční účastí poskytované v rámci skupiny, poradenské služby, zajištění atd.

Graf č. 9: Poměr běžného účtu a jeho složek k HDP

Pramen: ČNB, propočty MF, v % na bázi ročního klouzavého úhrnu

⁵ V cenách FOB v národní metodice platební bilance.

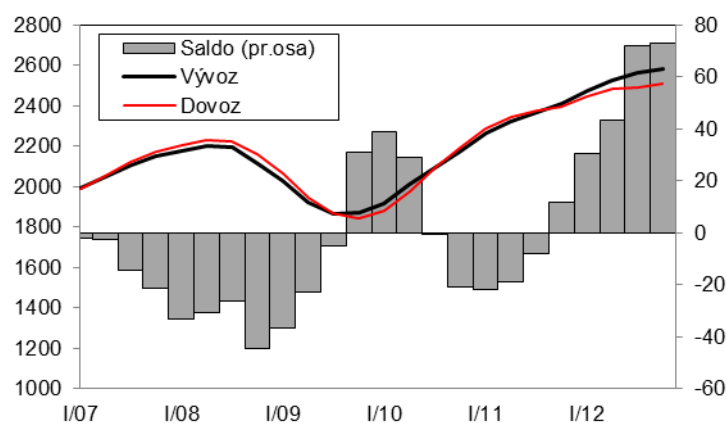
Schodek bilance výnosů, který je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se meziročně zvýšil o 33 mld. Kč na 289 mld. Kč. Vyšší byl odliv investičních výnosů, především z přímých zahraničních investic, na druhé straně se zlepšila bilance náhrad zaměstnancům, která má však na celkovou bilanci výnosů podstatně menší vliv.

Bilance běžných převodů skončila po dvou letech přebytků schodkem ve výši 1 mld. Kč, který znamenal meziroční zhoršení tohoto účtu o 4 mld. Kč. Výsledek ovlivnil především pokles čistých příjmů z rozpočtu EU.

5.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ (v metodice národního pojetí⁶)

Český zahraniční obchod navázal v roce 2012 na dynamický růst z předchozího roku a jeho obrat dosahoval historicky nejvyšších hodnot. Vlivem zpomalování vnější poptávky a poklesu domácí poptávky se však jeho dynamika v průběhu roku snižovala, což bylo patrné především u dovozu. Předstih růstu vývozu před dovozem se promítl do zvyšování přebytku obchodní bilance, který dosahoval rekordních hodnot.

Graf č. 10: Obchodní bilance – národní pojetí

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

Za celý rok 2012 vzrostl **obrat** českého zahraničního obchodu podle předběžných údajů ČSÚ o 5,9 % a dosáhl hodnoty 5 090 mld. Kč, tj. o 284 mld. Kč meziročně více při růstu vývozu o 7,2 % a dovozu o 4,6 %. **Přebytek** obchodní bilance se zvýšil na 73 mld. Kč (meziročně o 61 mld. Kč více). Oslabení koruny znamenalo růst vývozu vyjádřeného v **eurech** o 4,8 % a dovozu o 2,3 %.

V metodice přeshraniční statistiky vzrostl vývoz o 6,5 % a dovoz o 2,5 %. Přebytek obchodní bilance dosáhl 309 mld. Kč, tj. o 237 mld. Kč více ve srovnání se saldem ZO v metodice národního pojetí.

Od 1. čtvrtletí 2012, kdy **vývoz** vzrostl o 11,6 %, tempa jeho růstu klesala až na 2,5 % ve 4. čtvrtletí. Za celý rok 2012 se vývoz zvýšil ve všech komoditních třídách. Nadprůměrně rostl vývoz zemědělského a potravinářského zboží (SITC 0,1,4), nerostných paliv (SITC 3) a průmyslového spotřebního zboží (SITC 8,9). Naopak podprůměrný byl růst vývozu surovin, polotovarů a chemikálií (SITC 2,5,6) a také nejdůležitější komoditní třídy strojů a dopravních prostředků (SITC 7).

⁶ Dodací podmínka vývozu FOB, dovozu CIF.

Tabulka č. 8: Komoditní struktura

Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda v mld. Kč 2012/2011
	Index (%)	Podíl (%)		Index (%)	Podíl (%)		
	2012/2011	2011	2012	2012/2011	2011	2012	
Celkem	107,2	100,0	100,0	104,6	100,0	100,0	61,0
0 - Potraviny a živá zvířata	118,1	3,8	4,1	111,6	5,2	5,5	2,0
1 - Nápoje a tabák	115,2	0,7	0,7	114,5	0,7	0,7	0,1
2 - Surové materiály (s výj. paliv)	105,6	3,3	3,3	99,2	3,4	3,2	5,2
3 - Nerostná paliva a maziva	108,1	4,5	4,6	106,7	11,9	12,2	-10,3
4 - Živočišné a rostlinné oleje	191,7	0,2	0,3	88,9	0,2	0,2	4,8
5 - Chemikálie	105,3	7,3	7,2	105,7	12,4	12,5	-7,7
6 - Tržní výrobky	104,5	20,8	20,3	101,7	20,8	20,2	14,0
7 - Stroje a přepravní zařízení	106,5	48,1	47,8	104,3	34,8	34,6	40,2
8 - Průmyslové výrobky	110,2	11,2	11,5	105,6	10,4	10,4	13,7
9 - Komodity jinde nezařazené	123,1	0,1	0,2	133,9	0,2	0,3	-1,1

Pramen: ČSÚ

Z 8,7 % až na 2,3 % zpomalil v průběhu roku i růst **dovozu**. Nejvýrazněji se snížení poptávky projevilo v poklesu dovozu surovin (SITC 2) a slabým růstem dovozu polotovarů (SITC 6). Podprůměrným tempem vzrostl také dovoz zboží stěžejní třídy strojů (SITC 7). Na druhé straně vyšší než průměrný růst vykázal dovoz zboží třídy potravin a živých zvířat (SITC 0), nápojů a tabáku (SITC 1) a minerálních paliv (SITC 3). Rozhodující vliv na zvýšení dovozu paliv mělo při srovnatelném množství dovezených ropných produktů a v průměru jen slabém nárůstu cen oslabení koruny vůči dolaru o téměř 10 %.

Z **teritoriálního hlediska** se český zahraniční obchod mírně diverzifikuje. Od roku 2005 se snížil podíl EU jako hlavního partnera na vývozu o 4,5 p.b. (na 81,2 %) a dovozu o 6,2 p.b. (na 65,4 %). V této souvislosti se zvýšily vývozy do ostatních teritorií, jako do Společenství nezávislých států (o 2,5 p.b. na podíl 5,6 %), Číny (o 0,6 p.b. na 1,0 %) a rozvojových zemí (o 0,5 p.b. na 3,9 %). Podobně vzrostl podíl těchto teritorií na celkovém dovozu – zemí SNS (o 1,2 p.b. na 8,9 %), Číny (o 4,4 p.b. na 9,6 %) a rozvojových zemí (o 1,5 p.b. na 7,2 %). Největším obchodním partnerem zůstává Německo, jehož podíl na českém exportu přesahuje 30 % a dovozu 36 %. Dalšími významnými partnery jsou Slovensko, Polsko, Francie, Rakousko, Spojené království a Itálie. Podíl těchto sedmi zemí představuje necelé dvě třetiny českého vývozu a polovinu dovozu.

5.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v roce 2012 přebytkem 52 mld. Kč a převýšil tak přebytek předchozího roku o 37 mld. Kč. Silný růst příjmů souvisel především s čistými transfery prostředků z rozpočtu EU vykazovanými na kapitálovém účtu.

5.3. Finanční účet

Na finančním účtu byl v roce 2012 vykázán čistý příliv zdrojů ve výši 122 mld. Kč (o 62 mld. Kč meziročně více). Saldo přímých investic bylo kladné ve výši 181 mld. Kč (o 134 mld. Kč více), z toho odhad salda reinvestovaného zisku činil 99 mld. Kč. Kladné bylo i saldo portfoliových investic ve výši 43 mld. Kč (o 37 mld. Kč více) a finančních derivátů ve výši 9 mld. Kč (o 12 mld. Kč více). Saldo ostatních investic přešlo proti předchozímu roku z aktiva do pasíva ve výši 111 mld. Kč (o 120 mld. Kč více).

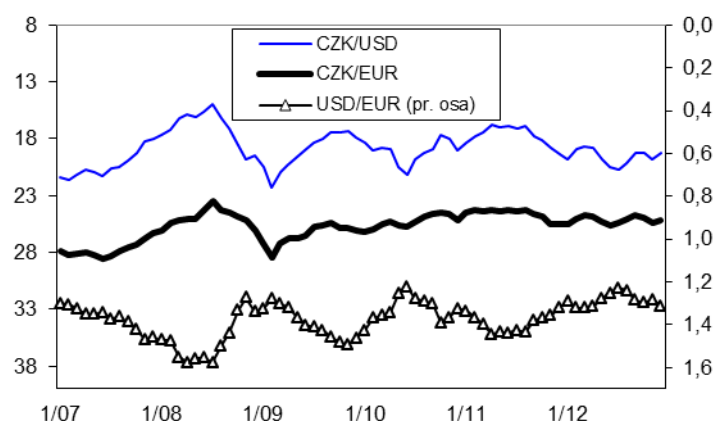
Poměr salda finančního účtu k HDP se zvýšil o 1,7 p.b na cca 3,2 %.

5.4. Měnové kurzy

Česká koruna po celý rok 2012 s výjimkou posledních dvou měsíců oslabovala. Zastavení konvergence české ekonomiky a postupné snižování základních úrokových sazeb vedly k oslabení koruny vůči EUR za rok 2012 v průměru o 2,2 %.

Oslabení koruny ve vztahu k USD bylo mnohem výraznější a odrazil se v něm vývoj měnového páru EUR/USD. Jeho volatilita byla v roce 2012 nižší než v předchozím roce, dolar k euru nejdříve posiloval z hodnoty 1,32 v únoru až na 1,23 v červenci, poté začal opět oslabovat až na 1,31 v prosinci. Za celý rok 2012 posílil dolar vůči euru v průměru o 8,3 %. Koruna za celý rok oslabila proti USD v průměru o 9,7 %.

Graf č. 11: Nominální směnný kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

5.5. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv centrální banky k 31. prosinci 2012 činil 855,3 mld. Kč, tj. 34,0 mld. EUR, což odpovídá objemu více než tří měsíců dovozu zboží a služeb.

6. Měnový vývoj a finanční trh

6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry

6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

Měnové agregáty i přes negativní makroekonomický vývoj pokračovaly v roce 2012 v růstu. Růst peněžní zásoby (M2) dosáhl 6,0 %, což bylo poměrně výrazně méně oproti roku 2011, růst vysoce likvidních peněz (M1) též mírně zpomalil na 8,3 %.

Celkové vklady (MFI)⁷ vzrostly v roce 2012 v průměru o 5,5 % (oproti růstu o 4,6 % v roce 2011), z toho celkové vklady domácností se meziročně zvýšily o 4,7 % a vklady podniků o 8,1 % (výrazný nárůst oproti roku 2011). Nárůst vkladů podniků indikoval nechuť k investování, která měla další negativní důsledky na reálnou ekonomiku.

6.1.2. Úvěry (aktiva)

Poskytnuté úvěry podnikům a domácnostem (MFI) vzrostly v roce 2012 pomaleji než v předcházejícím roce (3,9 % proti 6,0 %).

Meziroční růst úvěrů domácnostem zpomalil z 6,5 % na 4,8 a byl tažen zejména růstem úvěrů na byty a nemovitosti, které vzrostly o 6,3 %. Úvěry na spotřebu naopak o 1,0 % klesly. Další

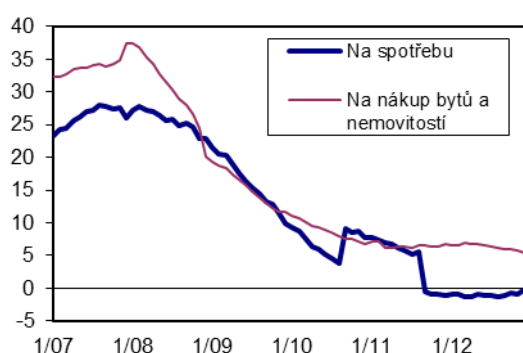
⁷ Měnové a finanční instituce.

růst úvěrů domácnostem je limitován jejich zvýšenou opatrností, která je dána nízkým růstem disponibilních příjmů, vyšší nezaměstnaností a nejistotou ohledně budoucího vývoje.

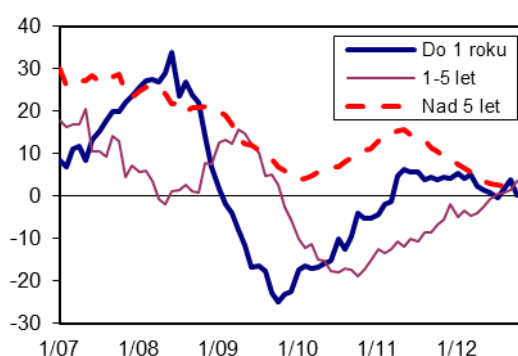
Úvěry podnikům též zpomalily růst z 5,1 % na 2,5 %, což bylo dáno negativní makroekonomickou situací a přetrvávajícími nejistotami ohledně vývoje v eurozóně. Pokles byl zaznamenán zejména u dlouhodobých úvěrů investičního charakteru (nad 5 let), jejichž růst se snížil z 12,9 % v roce 2011 na 3,6 %, což souvisí s ochabnutím investiční aktivity. Úvěry se splatností 1 až 5 let naopak po propadu v roce 2011 klesly jen nepatrně (ve druhé polovině roku 2012 již rostly), růst krátkodobých úvěrů do 1 roku byl jen mírně nižší než v roce 2011.

V prosinci 2012 dosáhl čistý úvěr vládě 315,6 mld. Kč (cca o 20 mld. méně než ve stejném období předcházejícího roku) a představoval přibližně 12,9 % celkových domácích úvěrů.

Graf č. 12: Úvěry domácnostem (mzr.)⁸

Graf č. 13: Úvěry nef.podnikům (mzr.)

Pramen: ČNB, % p. a.

Situace ohledně pohledávek se selháním (non-performing loans) byla v roce 2012 i přes nepříliš dobré ekonomické klima stabilizovaná. U domácností se jejich podíl nepatrně zvýšil, u nefinančních podniků se dále mírně snižoval. Podíl pohledávek se selháním na celkových úvěrech domácností v prosinci 2012 dosáhl 5,2 % (o 0,2 p.b. více než v prosinci 2011), u nefinančních podniků se poměrně výrazně snížil z 8,2 % na 7,4 %. Absolutní objem úvěrů se selháním v prosinci 2012 pro domácnosti a nefinanční podniky dosáhl 120,2 mld. Kč a proti stejnému období předchozího roku byl o 2,3 mld. Kč nižší.

Poměr úvěrů a vkladů domácností a nefinančních podniků je stabilní, v prosinci 2012 dosáhl 77,5 % (o 0,2 p.b. méně než ve stejném období předcházejícího roku). ČNB během roku opět provedla zátěžové testy bankovního sektoru, které opakovaně potvrdily jeho dostatečnou odolnost vůči případným negativním šokům.

6.2. Úrokové sazby

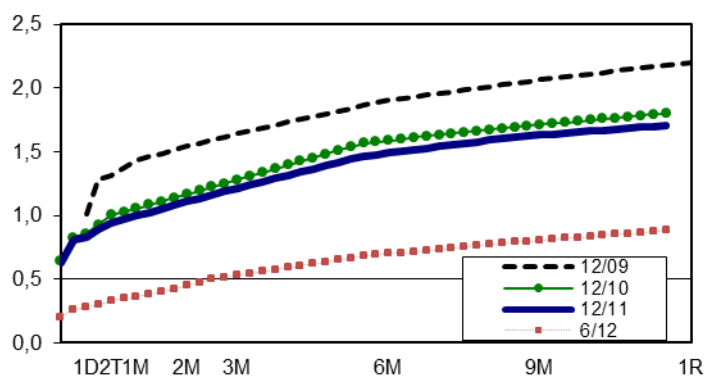
Úrokové sazby byly v roce 2012 rovněž determinovány relativně negativní makroekonomickou situací. ECB v červenci snížila hlavní refinanční sazbu o 0,25 p.b. na 0,75 % (nová rekordně nízká hodnota), americký Fed ponechal úrokové pásmo v rozmezí 0 až 0,25 %. ČNB během roku postupně snížila základní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace z 0,75 % až na 0,05 %, což je též nové rekordní i technické minimum.

Průměrná hodnota tříměsíční sazby PRIBOR v souvislosti s poklesem sazeb ČNB klesla z 1,2 % na počátku roku na 0,5 % na konci roku. Spread vůči 2T repo sazbě se i nadále pohyboval ve velmi úzkém pásmu mezi 0,4 a 0,5 p.b. (mírně vyšší byl v obdobích těsně následujících po změně sazeb ČNB). Výnosová křivka mezibankovních úrokových sazeb

⁸ Jednorázový nárůst úvěrů domácnostem na spotřebu v září 2010 byl dán fúzí obchodní banky s nebankovním subjektem.

PRIBOR se posunula dolů, její stabilita na delším konci svědčí o dobrém ukotvení inflačních očekávání.

Graf č. 14: Krátkodobá peněžní výnosová křivka

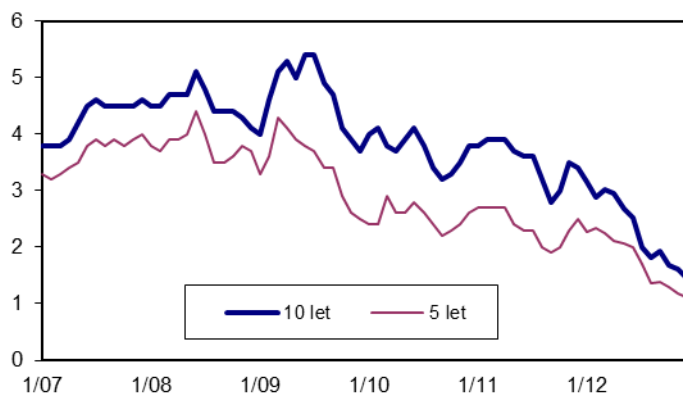
Pramen: ČNB, % p. a.

Snižování primárních úrokových sazeb se projevilo i u tržních úrokových sazeb. Průměrné úrokové sazby z celkových úvěrů nefinančním podnikům v prosinci 2012 dosáhly 3,3 % (o 0,6 p.b. méně než v prosinci 2011), sazby z celkových úvěrů domácnostem se meziročně snížily o 0,3 p.b. na 6,3 %.

Průměrné úrokové sazby z celkových vkladů se však přes pokles primárních úrokových sazeb během roku 2012 prakticky neměnily. Sazby z celkových vkladů nefinančních podniků v prosinci 2012 dosáhly 0,5 % (shodně jako v prosinci 2012), sazby z vkladů domácností 1,2 % (též shodně jako v prosinci 2012). Rozpětí mezibankovních úrokových sazeb (měřeno 1R sazbou PRIBOR) a úrokových sazeb u úvěrů a vkladů se mírně zvyšovalo. V případě úvěrů nefinančním podnikům činil v prosinci 2012 tento spread 2,4 p.b. (o 0,2 p.b. více než v prosinci 2011), u úvěrů domácností 5,4 p.b. (o 0,5 p.b. více). Důvodem mírně vyšších hodnot je pomalejší reakce komerčních úvěrových sazeb na změny mezibankovních sazeb.

Dluhopisový trh se během roku 2012 vyvíjel z pohledu českých dluhopisů i přes pokračující dluhové problémy v eurozóně velmi příznivě. Výnosy státních dluhopisů (5letých i 10letých) během roku 2012 klesaly až na svá historická minima. Výrazně se snížil i spread mezi 5letými a 10letými dluhopisy. Spread mezi českými a německými konvergenčními dluhopisy se výrazně snížil ze 176 b.b. v prosinci 2011 na 82 b.b. v prosinci 2012. Obecně lze říci, že české dluhopisy byly během roku 2012 vůči pokračující dluhové krizi v eurozóně imunní.

Graf č. 15: Výnosy státních dluhopisů

Pramen: ČNB, % p. a.

Akciový trh byl charakteristický růstem v 1. čtvrtletí, poklesem ve 2. čtvrtletí a následným poměrně kontinuálním růstem ve druhém pololetí. Index PX na BCCP na konci roku 2012 dosáhl 1038,7 bodů (o 14,0 % více oproti konci prosince 2011). Během roku 2012 dosáhl objem realizovaných obchodů 843,9 mld. Kč, což bylo v meziročním srovnání o 15,5 % méně. Na dluhové cenné papíry (dluhopisy) připadlo 70 % celkového objemu obchodů (mírně více oproti roku 2011). Pokles objemu obchodů na akciovém trhu se projevuje již delší dobu.

II. Veřejné rozpočty

V této části materiál prezentuje údaje za veřejné rozpočty ve statistickém standardu *Government Finance Statistics 2001* (dále GFS 2001) a příslušná data tudíž nemusí být ve srovnání s ostatními sešity nutně shodná.

V roce 2012 se saldo veřejných rozpočtů meziročně zlepšilo o 78,5 mld. Kč a deficit činil 92,9 mld. Kč, tj. 2,4 % HDP. K výraznému meziročnímu snížení schodku veřejných rozpočtů dochází přes přetrvávající ekonomickou recesi. Výsledek veřejných rozpočtů je citelně ovlivněn pokračující fiskální konsolidací, jejíž výsledky jsou nejvíce patrné u státního rozpočtu. Pozitivní vliv měla realizovaná konsolidační opatření zejména na výdajové straně, nicméně i příjmová strana byla díky přijatým opatřením částečně posílena. Také ve srovnání se schválenou rozpočtovou dokumentací pro rok 2012 byl schodek o 8,1 mld. Kč nižší. Pokračuje postupné snižování deficitů a další trajektorie by měla v horizontu následujících 3 let vést k jejich úplnému odstranění.

Ke zlepšení došlo ve srovnání s původním rozpočtem téměř u všech subjektů veřejných rozpočtů, přičemž zaznamenáváme nejvyšší zlepšení u mimorozpočtových fondů jako celku (7,6 mld. Kč). K pozitivnímu vývoji výsledku hospodaření došlo téměř u všech fondů, mírné zhoršení se projevuje pouze u dnes již zaniklého Pozemkového fondu ČR a zanedbatelně i u Státního fondu kultury. Hospodaření územních samosprávných celků skončilo o 4,4 mld. Kč lépe a jejich původně rozpočtovaný deficit se změnil v přebytek 1,4 mld. Kč. Lépe, než bylo původně rozpočtováno, dopadl rovněž státní rozpočet; jeho schodek 102,7 mld. Kč byl ve srovnání s rozpočtovaným o 3,7 mld. Kč nižší; po zohlednění operací Národního fondu a zdrojů z privatizace schodek činil 85,4 mld. Kč a byl o 0,4 mld. Kč vyšší než jeho původně rozpočtovaná výše. Naopak zdravotní pojišťovny ve srovnání s původními předpoklady prohloubily svůj schodek o 3,4 mld. Kč na 6,0 mld. Kč. Výsledky hospodaření veřejných rozpočtů jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 9: Vývoj sald veřejných rozpočtů

		2010	2011	2012
				<i>předběžná skutečnost</i>
Saldo	(mld. Kč)	-179,5	-171,4	-92,9
Saldo	(% HDP)	-4,7	-4,5	-2,4
Saldo pro fiskální cílení	(mld. Kč)	-150,8	-131,4	-105,7
Saldo pro fiskální cílení	(% HDP)	-4,0	-3,4	-2,7

Pramen: MF

Pozn.: Ze salda pro fiskální cílení jsou vyloučeny transformační náklady, operace Národního fondu a EU prostředky, které by výsledky daného roku ovlivňovaly o časový nesoulad mezi přijetím plateb z EU a jejich čerpáním. Tento ukazatel je shodný s ukazatelem používaným v návrhu střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta 2013 a 2014. Transformační náklady představují zejména operace v minulosti státem zřízených institucí, které spravovaly nekvalitní aktiva přebíraná od jiných subjektů.

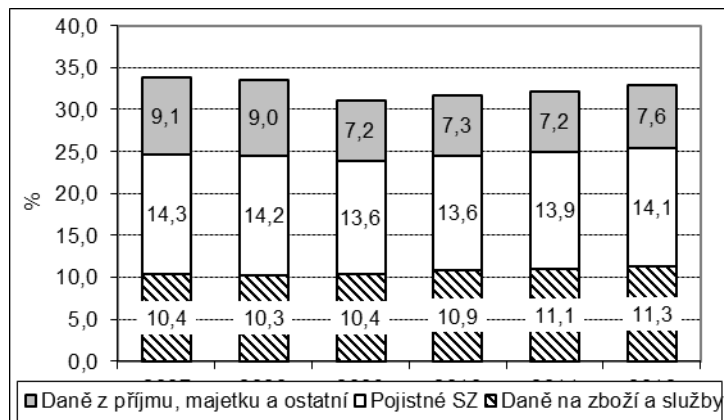
1. Příjmy veřejných rozpočtů

Ve srovnání s původními předpoklady byly příjmy nižší o 54,4 mld. Kč, přičemž téměř stejnou měrou se na této situaci podílí nenaplnění očekávaných příjmů z EU a daňových příjmů. Meziročně ale vývoj celkových příjmů pokračuje v mírné růstové trajektorii. Zatímco v roce 2011 vzrostly příjmy veřejných rozpočtů oproti úrovni předchozího roku pouze o 0,5 %, v roce 2012 to bylo již o 4,8 %. Zvýšení daňové zátěže vedlo k meziročnímu růstu daňové kvóty včetně pojistného o 0,8 p. b. na 33,0 % HDP (viz následující graf).

Celkové daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění byly ve srovnání s předpoklady v návrhu státního rozpočtu na rok 2012 nižší o 38,3 mld. Kč, meziročně však vzrostly o 2,4 %. K výraznému propadu inkasa došlo oproti rozpočtované výši u nepřímých daní, zejména daně z přidané hodnoty (30,5 mld. Kč), a také původně očekávané inkaso spotřební daně bylo o 3,1 mld. Kč nižší. K naplnění předpokladu o vyšším výběru těchto daní nedošlo zejména díky poklesu spotřebitelské poptávky. Po několika letech se tak ve struktuře daňových příjmů zvýšil podíl přímých daní. Objem příspěvků na sociální zabezpečení meziročně opět mírně vzrostl, nicméně nedosáhl ani původně rozpočtované výše, ani (stejně jako daně z příjmů) předkrizové úrovně roku 2008. Na druhou stranu došlo ve srovnání s původním rozpočtem k vyššímu inkasu daně z příjmů právnických osob (o 4,6 mld. Kč) i daně z příjmů fyzických osob (o 1,3 mld. Kč).

U nedaňových příjmů (bez dotací) došlo meziročně k mírnému růstu a rovněž ve srovnání s původními předpoklady byl jejich objem o necelých 7 mld. Kč vyšší. Predikovatelnost těchto příjmů je z důvodu jejich charakteru obtížná, neboť zahrnují příjmy z dividend, vratky transferů z minulých let, pokuty a penále apod.

Graf č. 16: Podíl výnosu daní na HDP v %

Pramen: MF

Tabulka č. 10: Vývoj příjmů veřejných rozpočtů

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
				<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ PŘÍJMY	1422,8	1429,6	1498,7	37,4	37,2	39,0
1	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI:	1401,2	1418,1	1486,4	36,9	36,9	38,7
11	Daně	690,8	705,6	727,8	18,2	18,4	18,9
111	Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	260,9	257,2	270,9	6,9	6,7	7,0
1111	Placené fyzickými osobami	131,3	133,9	137,2	3,5	3,5	3,6
1112	Placené společnostmi a ostatními podniky	129,6	123,3	133,7	3,4	3,2	3,5
113	Daně z majetku	16,4	20,3	20,7	0,4	0,5	0,5
114	Daně ze zboží a služeb	413,4	427,9	436,0	10,9	11,1	11,3
1141	Obecné daně ze zboží a služeb (DPH) ¹⁾	263,9	269,3	273,0	6,9	7,0	7,1
1142	Spotřební daně	138,3	146,6	146,8	3,6	3,8	3,8
1143	Zisky ze státních fiskálních monopolů	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1144	Daně ze zvláštních služeb	1,8	2,0	6,6	0,0	0,1	0,2
1145	Daně z používání zboží, z povolení používat zboží a provozovat činnost	9,5	10,0	9,7	0,3	0,3	0,3
12	Sociální příspěvky	517,5	533,2	540,8	13,6	13,9	14,1
121	Příspěvky na sociální zabezpečení	503,4	518,9	526,3	13,2	13,5	13,7
1211	Příspěvky zaměstnanců	116,9	120,3	122,2	3,1	3,1	3,2
1212	Příspěvky zaměstnavatelů	349,2	359,3	364,6	9,2	9,4	9,5
1213	Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	35,3	36,5	37,0	0,9	1,0	1,0
122	Ostatní sociální příspěvky	14,0	14,3	14,4	0,4	0,4	0,4
13	Dotace	84,9	73,9	111,6	2,2	1,9	2,9
131	od zahraničních vlád	0,4	0,6	0,3	0,0	0,0	0,0
1311	Běžné	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
1312	Kapitálové	0,2	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0
132	od mezinárodních organizací	84,6	73,3	111,4	2,2	1,9	2,9
1321	Běžné	36,3	40,3	40,9	1,0	1,0	1,1
1322	Kapitálové	48,2	33,0	70,5	1,3	0,9	1,8
133	od institucí vládního sektoru	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1331	Běžné	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1332	Kapitálové	0,0	0,0	0,0	-	-	-
14	Ostatní příjmy	108,0	105,4	106,2	2,8	2,7	2,8
141	Příjmy z vlastnictví	34,9	29,7	29,3	0,9	0,8	0,8
142	Prodej zboží a služeb	44,2	47,7	49,0	1,2	1,2	1,3
143	Pokuty, penále a propadnutí	4,5	4,3	3,5	0,1	0,1	0,1
144	Dobrovolné transfery jiné než dotace	16,3	12,6	13,3	0,4	0,3	0,3
145	Ostatní příjmy jinde nezařazené	8,0	11,1	11,0	0,2	0,3	0,3
3	PRODEJ NEFINANČNÍCH AKTIV	21,7	11,5	12,3	0,6	0,3	0,3
311.2	Fixní aktiva	9,8	5,5	6,2	0,3	0,1	0,2
314.2	Nevyráběná aktiva	11,9	6,0	6,1	0,3	0,2	0,2

Pramen: MF

¹⁾ DPH (kód 1141) je v souladu s metodikou GFS 2001 snížena o odvod do rozpočtu EU a o tuto částku je proto její výše nižší než je údaj o DPH v jiných částech SZÚ.

2. Výdaje veřejných rozpočtů

Celkové výdaje veřejných rozpočtů byly o 62,5 mld. Kč nižší, než činil původní předpoklad. Jejich objem se meziročně snížil o 9,4 mld. Kč, tj. o 0,6 % (oproti loňskému poklesu 0,1 %). Výdaje na provozní činnost byly oproti rozpočtové dokumentaci nižší o více než 50 mld. Kč.

K výrazné úspoře došlo u nákladů spojených s obsluhou dluhu veřejných rozpočtů. Úrokové výdaje se ve srovnání s rokem 2011 snížily o 3,2 mld. Kč, což odpovídá meziročnímu poklesu o 6,7 %, ve srovnání s rozpočtovou dokumentací byly dokonce o 31,0 mld. Kč nižší. Toto snížení je ovlivněno především vysokou kredibilitou České republiky na finančních trzích a tudíž i nižší rizikovou premií.

Ve srovnání s původním rozpočtem došlo k úspoře 17,8 mld. Kč u nákupu zboží a služeb a také u sociálních dávek (6,2 mld. Kč). Naopak mírně vyšší výdaje ve srovnání s rozpočtovou dokumentací byly realizovány u výdajů z kategorie ostatní (3,3 mld. Kč) a u běžných transferů soukromým společnostem (3,1 mld. Kč). Zbývající úspora byla dána zejména nižším nákupem fixních aktiv (9,9 mld. Kč).

Rozhodující část výdajů má stále podobu běžných transferů a sociálních dávek (celkem 64,0 % celkových výdajů), které jsou realizovány především státním rozpočtem a zdravotními pojišťovnami, a jejich podíl na HDP se v roce 2012 meziročně zvýšil o 0,6 p. b. na 26,5 %. Největší část (téměř 60 % výdajů státního rozpočtu) mezi těmito transfery představují mandatorní výdaje. V minulosti založená nezdravá tendence růstu těchto výdajů má na hospodaření veřejných rozpočtů negativní dopad, neboť jsou vytěsňovány ostatní veřejné výdaje, které mohou mít produktivnější formu. Tím dochází k zužování manévrovacího prostoru pro fiskální politiku. V meziročním porovnání dochází k poklesu většiny výdajových položek, např. výdaje vlády na zboží a služby se snížily o 5,1 % (o 6,6 mld. Kč) nebo nákup fixních aktiv o téměř 10 %, tj. o 8,8 mld. Kč. Objem mezd a platů v podstatě stagnoval.

Tabulka č. 11: Vývoj výdajů veřejných rozpočtů

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
				<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ VÝDAJE	1602,3	1601,0	1591,6	42,2	41,7	41,4
2	VÝDAJENA PROVOZNI ČINNOST	1495,1	1507,8	1506,9	39,3	39,3	39,2
21	Náhrady zaměstnancům	145,9	136,0	136,3	3,8	3,5	3,5
211	Mzdy a platy	110,7	102,8	102,5	2,9	2,7	2,7
212	Sociální příspěvky	35,2	33,2	33,7	0,9	0,9	0,9
22	Užití zboží a služeb	142,1	129,1	122,5	3,7	3,4	3,2
23	Spotřeba fixního kapitálu	0,0	0,0	0,0	-	-	-
24	Úroky	42,1	47,8	44,5	1,1	1,2	1,2
25	Běžné transfery	300,0	307,6	314,3	7,9	8,0	8,2
251	Veřejným společnostem	205,4	204,7	207,1	5,4	5,3	5,4
2511	Nefinančním společnostem	199,9	200,7	203,0	5,3	5,2	5,3
2512	Finančním společnostem	5,5	4,0	4,1	0,1	0,1	0,1
252	Soukromým společnostem	94,7	102,9	107,2	2,5	2,7	2,8
26	Dotace	30,6	34,3	32,8	0,8	0,9	0,9
262	Mezinárodním organizacím	30,6	34,3	32,8	0,8	0,9	0,9
2621	Běžné	30,6	34,3	32,8	0,8	0,9	0,9
27	Sociální dávky	670,7	686,9	704,2	17,7	17,9	18,3
271	Dávky sociálního zabezpečení	670,6	686,7	703,9	17,6	17,9	18,3
28	Ostatní výdaje	163,7	166,2	152,4	4,3	4,3	4,0
282	Ostatní výdaje jinde nezařazené	163,6	166,1	152,3	4,3	4,3	4,0
2821	Ostatní běžné výdaje	34,1	31,0	34,8	0,9	0,8	0,9
2822	Ostatní kapitálové výdaje	129,5	135,1	117,5	3,4	3,5	3,1
3	NÁKUP NEFINANČNÍCH AKTIV	107,3	93,2	84,7	2,8	2,4	2,2
311.1	Fixní aktiva	105,2	91,8	83,0	2,8	2,4	2,2
313.1	Cennosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
314.1	Nevyráběná aktiva	2,0	1,4	1,7	0,1	0,0	0,0
	SALDO	-179,5	-171,4	-92,9	-4,7	-4,5	-2,4
	SALDO pro fiskální cílení	-150,8	-131,4	-105,7	-4,0	-3,4	-2,7
	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-93,9	-89,7	-20,5	-2,5	-2,3	-0,5
	Saldo primární bilance	-137,4	-123,6	-48,4	-3,6	-3,2	-1,3

Pramen: MF

3. Salda veřejných rozpočtů

Hospodaření veřejných rozpočtů se ve srovnání s rokem 2011 výrazně zlepšilo, skončilo deficitem 92,9 mld. Kč – tedy 2,4 % HDP. Deficit se meziročně snížil téměř o polovinu a byl nejnižší od roku 2008. Meziroční snížení deficitu je patrné zejména u státního rozpočtu, mimorozpočtových fondů a také územních samosprávných celků, jejichž výsledek

hospodaření přešel z deficitního do přebytkového stavu. Naopak meziroční zhoršení zaznamenalo hospodaření zdravotních pojišťoven.

Tabulka č. 12: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů v mld. Kč

		2010	2011	2012 <i>předběžná skutečnost</i>
I	Státní rozpočet¹⁾	-175,6	-156,9	-85,4
II	Mimorozpočtové fondy celkem	2,6	-7,9	-2,9
	PF ČR	-1,3	0,3	-0,6
	Státní fondy ²⁾	4,0	-8,2	-2,3
III	Veřejné zdravotní pojištění	-6,9	-5,2	-6,0
IV	Územní samosprávné celky³⁾	0,3	-1,4	1,4
V	SALDO	-179,5	-171,4	-92,9

Pramen: MF

¹⁾ Mimo státní rozpočet jsou zde dále zahrnuty operace Národního fondu a bývalého Fondu národního majetku, který byl zrušen zákonem č. 178/2005 Sb. (nyní Zdroje z privatizace).

²⁾ Státní fondy: SFK, SFŽP, SFČK, SFRB, SFDI a SZIF

³⁾ Územní samosprávné celky: obce, kraje, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti

Vyrovnanost čistého peněžního toku z provozní činnosti je jednou z podmínek zdravých veřejných financí. Tento ukazatel, který představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji na provozní činnost, se ve srovnání s rokem 2011 zlepšil o 69,2 mld. Kč, přičemž schodek klesnul na 20,5 mld. Kč.

Dalším z ukazatelů, který je používán pro hodnocení fiskální politiky, je primární deficit, vypočtený jako deficit očištěný o výdaje spojené s úroky z dluhu veřejných rozpočtů. Saldo primární bilance se v roce 2012 meziročně zlepšilo o 75,3 mld. Kč, což představuje zlepšení o 2,0 p.b. v relativním vyjádření k HDP, a dosáhlo schodku 48,4 mld. Kč, v podílovém vyjádření 1,3 % HDP.

Tabulka č. 13: Vývoj sald v mld. Kč a % HDP

	2010	2011	2012 <i>předběžná skutečnost</i>	2010	2011	2012 <i>předběžná skutečnost</i>
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-93,9	-89,7	-20,5	-2,5	-2,3	-0,5
Saldo primární bilance	-137,4	-123,6	-48,4	-3,6	-3,2	-1,3

Pramen: MF

Dalším analyzovaným ukazatelem je saldo pro fiskální cílení, jehož vývoj je patrný z následující tabulky. Po poklesu tohoto salda, resp. schodku v roce 2011 dochází i v roce 2012 k jeho dalšímu snížení. Deficit veřejných rozpočtů v metodice fiskálního cílení byl o 0,6 p.b. nižší, než bylo původně stanoveno, a činil 2,7 % HDP.

Tabulka č. 14: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů pro fiskální cílení v mld. Kč

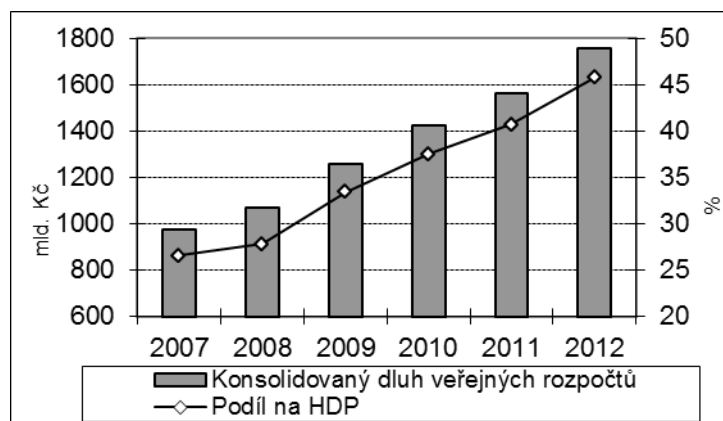
		2010	2011	2012 <i>předběžná skutečnost</i>
I	Státní rozpočet	-139,6	-113,6	-90,9
II	Mimorozpočtové fondy celkem	2,4	-7,6	-8,4
	PF ČR	-1,3	0,3	-0,6
	Státní fondy	3,8	-7,9	-7,8
III	Veřejné zdravotní pojištění	-6,9	-5,2	-6,0
IV	Územní samosprávné celky	-6,8	-5,0	-0,3
	SALDO pro fiskální cílení	-150,8	-131,4	-105,7

Pramen: MF

4. Dluh veřejných rozpočtů

Trvale deficitní hospodaření veřejných rozpočtů vede ke kumulaci dluhu. Jeho meziroční růstová dynamika vzrostla na 12,5 % a v roce 2012 tak dluh veřejných rozpočtů činil 1 760,7 mld. Kč, tj. 45,8 % HDP. Z následujícího grafu je zřejmá rychlá růstová tendence; jeho objem se od roku 2007 téměř zdvojnásobil.

Graf č. 17: Vývoj konsolidovaného dluhu veřej. rozpočtů v mld. Kč a jeho podíl na HDP v %

Pramen: MF

Hlavní příčinou růstu dluhu zůstává dlouhotrvající deficitní hospodaření státního rozpočtu. Celkový dluh je generován zejména státním dluhem, který má ve struktuře celkového dluhu nejvyšší podíl a v roce 2012 činil 93,4 %. Konsolidovaný státní dluh⁹ meziročně vzrostl o 12,9 % na 1 649,3 mld. Kč. Státní dluh ČR vykazuje rostoucí trend již od roku 1996 a od tohoto roku také s výjimkou let 2001 a 2003 roste rychleji než celkový dluh veřejných rozpočtů.

Dluh územních samosprávných celků se meziročně zvýšil o 9,9 % a činil 115,0 mld. Kč. Obce a kraje financují některé své potřeby z úvěrových zdrojů a využívají tak prostor, který jim legislativa poskytuje. Obdobně je tomu i u mimorozpočtových fondů, kde v roce 2012 vykázaly zadlužení Státní zemědělský intervenční fond a v menší míře i Státní fond životního prostředí. Zdravotním pojišťovnám se podařilo minimální dluh meziročně celý splatit.

Ve srovnání s ostatními zeměmi již pomalu přestává platit, že samotná úroveň dluhu ČR není vysoká. Jeho zrychlující se dynamika a skutečnost, že jeho růst byl dříve citelně zpomalován

⁹ Konsolidace u státního dluhu představuje snížení o emitované státní dluhopisy, které byly nakoupeny z prostředků na tzv. Jaderném účtu a účtu Rezervy pro důchodovou reformu.

inkasem privatizačních příjmů, jejichž vliv je vzhledem k pozvolnému ukončení privatizačního procesu nyní v podstatě zanedbatelný, zcela zřetelně varuje, že dosažení hranice maastrichtského dluhového kritéria (metodika ESA95) nemusí být v následujících několika letech zcela nereálné. Dosažená výše deficitu má tak stále těsnější vliv na růst dluhu.

Tabulka č. 15: Vývoj dluhu veřejných rozpočtů a jeho struktury

	Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů (mln. Kč)			Podíl na HDP v %		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
			<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
Hrubý konsolidovaný dluh VR	1 426,4	1 565,1	1 760,7	37,5	40,7	45,8
Státní dluh (konsolidovaný)	1 323,9	1 461,0	1 649,3	34,8	38,0	42,9
Dluh mimorozpočtových fondů	2,8	1,5	0,8	0,1	0,0	0,0
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Dluh územních samosprávných celků	102,4	104,6	115,0	2,7	2,7	3,0

Pramen: MF

5. Shrnutí

V roce 2012 se deficit veřejných rozpočtů i přes přetrvávající hospodářskou recesi snížil téměř na polovinu a byl tak nejnižší za poslední čtyři roky. Jako zásadní příčiny zmírnění negativních tendencí lze označit pokles výdajů, ale především posílení příjmové strany.

Výrazně se zmírnila fiskální expanze, o čemž svědčí zlepšení salda primární bilance a čistého peněžního toku z provozní činnosti jakožto ukazatelů, indikujících zdraví veřejných financí. Jejich schodek byl ve srovnání s rokem 2011 přibližně třetinový, resp. čtvrtinový. Pozitivní tendencí je vývoj podílu deficitu pro fiskální cílení na HDP, který se v meziročním srovnání i oproti původním předpokladům snížil. Vysoký podíl mandatorních výdajů meziročně v zásadě stagnoval a zůstává i nadále vysoký, což je výsledkem politik realizovaných v minulých letech. V jejich struktuře nedochází k výrazným posunům. Z hlediska dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí nebyly zatím učiněny zásadní nebo dostatečné změny. Je zřejmé, že stále ještě existuje prostor pro jejich zefektivnění.

Vývoj dluhu kopíruje vývoj hospodaření veřejných rozpočtů. Příčinou jsou nejen důsledky krize, ale také v minulosti založené výdajové trendy. Dluh veřejných rozpočtů i v roce 2012 nadále rostl a spolu s ním i náklady spojené s jeho obsluhou. Zásluhu na tom, že tyto náklady poklesly oproti původně rozpočtované výši, měl především pokles rizikové prémie v důsledku úsporné politiky současné vlády a očekávání dalšího konsolidačního a reformního úsilí. Náklady dluhové služby jsou trvalou zátěží výdajové strany veřejných rozpočtů.

Podíl dluhu veřejných rozpočtů na HDP roste. Ve srovnání s jinými zeměmi sice není jeho úroveň tak vysoká, nicméně jeho růst byl v minulosti zpomalovaný využíváním privatizačních příjmů k financování deficitů, jejichž vliv v podstatě dozněl. Růstová dynamika dluhu vysílá dostatečně varovné signály. Ke zvolnění růstových tendencí u dluhu by mohlo přispět pouze další zmírnění růstu deficitů veřejných rozpočtů.